ВИМІРЮВАННЯ Й НАДОЛУЖЕННЯ ОСВІТНІХ, НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ ТА РОЗРИВІВ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ: НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД

СЄРИХ ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА,
завідувачка кафедри теорії і методики змісту освіти КЗ СОІППО,
кандидат педагогічних наук, доцент

ЩО ПЕРЕЧИТАТИ, ВИВЧИТИ, УСВІДОМИТИ…

- Освітній обмудсмен – Щоб знати, як компенсувати втрати освіти під час пандемії, потрібні якісні освітні вимірювання. https://eo.gov.ua/shchob-znaty-iak-kompensuvaty-vtraty-osvity-pid-chas-pandemii-potribni-iakisni-osvitni-vymiriuvannia/2021/04/19/.
- Освітні втрати: підходи до вимірювання та компенсації / Юлія Назаренко (авторка); Ірина Когут (консультантка); Cedos, 2022. https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/zapyska_osvitni-vtraty.pdf.
- Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО, 2019. 439 с. https://testportal.gov.ua//wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf.
- Зі звітами за результатами загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти (ЗЗМЯПО) можна ознайомитися на сайті Українського центру оцінювання якості освіти в розділі «Звіти/Дані». https://testportal.gov.ua/zvity-dani-2/ .
- МОН планує виміряти “освітніх розриви” у школярів за три роки – наразі в пошуку фінансування. https://nus.org.ua/news/mon-planuye-vymiryaty-osvitnih-rozryvy-u-shkolyariv-za-try-roky-narazi-v-poshuku-finansuvannya/.
- Новий закон «Про освіту»: ключові новели. ; Чернишов О., Чернihttps://osvita.ua/school/reform/57660/кова Л. Єдність змістовного та особистісного. https://osvita.ua/school/method/technol/633/.
- Звіт про результати другого циклу загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів заг. серед. освіти» 2021 р.: у 2-х ч. Ч. І. Що знають і вміють випускники початкової школи та як змінилася ситуація за три роки / Г. Бичко (основний автор), В. Терещенко, В. Горох, М. Мазорчук, Т. Лісова, Т. Вакуленко ; наук. ред. Т. Вакуленко ; за ред. О. Осадчої та В. Терещенка ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2022. 189 с. (+196 с. додатків). https://testportal.gov.ua//wp-content/uploads/2022/08/Velykyj-zvit-CHastyna-I.pdf.

ЩО ПЕРЕЧИТАТИ, ВИВЧИТИ, УСВІДОМИТИ…

- Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К.Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО, 2019. 439 с. https://testportal.gov.ua//wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf.
- Що відбувається зі школами на окупованих територіях? https://osvitoria.media/experience/shho-vidbuvayetsya-zi-shkolamy-na-okupovanyh-terytoriyah/.
- Майже 75% українських шкіл мають укриття – Сергій Шкарлет. http://surl.li/fzstt.
- В Україні 4-й рік поспіль скасовують ДПА для школярів: чому це (не) проблема https://life.pravda.com.ua/society/2023/02/6/252728/.
- Стратегія розвитку освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти в Україні до 2030 року. https://testportal.gov.ua//wp-content/uploads/2019/07/190523_Strategiya-osvitnih-otsinyuvan_UTSOYAO.pdf.
- FOCUS 2011/6 (Липень) – © OECD 2011 (підготовка до видання УЦОЯО) http://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/PISA_in-focus_6.pdf.
- Див. визначення понять learning loss(es) та learning gap(s) тут: https://www.edglossary.org/learning-gap/.
- Ганна Бичко, Василь Терещенко, Тетяна Вакуленко. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання. Київ. Український центр оцінювання якості освіти, 2023.

Василь ТЕРЕЩЕНКО, *проєктний менеджер з моніторингу ефективності впровадження НУШ Команди підтримки відновлення та реформ МОН*

«НАВЧАЛЬНІ ВТРАТИ: СУТНІСТЬ, ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ»: АНАЛІТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ВІД ФАХІВЦІВ УЦОЯО

14.04.2023

У НАШІЙ ОСВІТЯНСЬКІЙ ЛЕКСИЦІ З'ЯВИЛИСЯ НОВІ ДЕФІНІЦІЇ ЯК ВТРАТИ, РОЗРИВИ….

Українська "термінологія"	Англомовна "термінологія"
Освітні втрати	Learning loss
Втрати в освіті	Learning losses
Навчальні втрати	Lost of learning
Втрата навчання	Losses in learning
Втрати в навчанні	Loss of learning
Навчальні прогалини	Lost learning
Прогалини в навчанні	Schooling lost
Освітні розриви	School loss
Розриви в результатах навчання	Instructional loss
Розриви в навчальних досягненнях	Lost instructional time
Розриви в успішності	Learning gaps
Незавершене навчання	Achievement gaps
Недоотримані знання	Gap in performance
	Performance gap
	Unfinished learning

Losses (втрати) — уповільнення / переривання освітнього прогресу через великі прогалини або паузи

Gaps (розриви) — значна стійка різниця в освітніх досягненнях між різними категоріями учнів

Викликані:
пропусками занять, неефективним викладанням, значними незапланованими перервами в навчанні, пов'язаними із соціальними кризами, природними катаклізмами, епідеміями тощо

Із родин із вищими та нижчими доходами, із сільської й міської місцевості хлопцями й дівчатами тими, хто мали доступ до комп'ютерів / Інтернету і не мали його тими, які проживали в зоні активних бойових дій / на тимчасово окупованих територіях, чи ні тощо.

Стихійні лиха
Політичні кризи
Епідемії
Індивідуальні проблеми

Тетяна ВАКУЛЕНКО – *кандидатка педагогічних наук, доцентка, директорка Українського центру оцінювання якості освіти, національна координаторка міжнародного дослідження якості освіти PISA, Відмінник освіти України*

За даними ЮНЕСКО на квітень 2020 року

- ✓ усі школи було закрито
- ✓ у 190 країнах,
- ✓ де мешкає 90% населення світу

Понад 168 мільйонів дітей перебували поза системою освіти через закриття шкіл під час пандемії COVID-19 на початку 2021 року — за даними ЮНІСЕФ

Center for Global Development:
учні знають менше, ніж до пандемії

ОСВІТА НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ:

- ✓ *Дехто не має змоги навчатися*
- ✓ *Дехто ходить до школи-окупантки*
- ✓ *Лише невеличка частина навчається онлайн за українськими програмами*

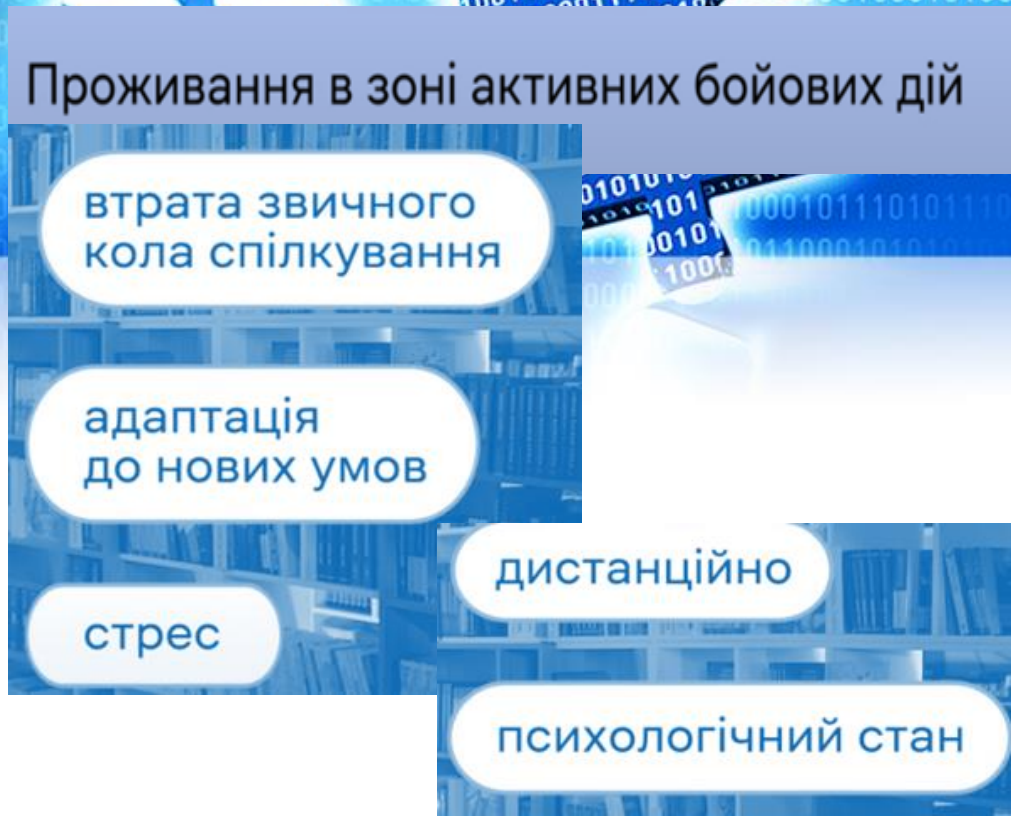

Ірина ГУБЕЛАДЗЕ – *докторка психологічних наук, в.о. заступника директора з наукової роботи та завідувачка лабораторії психології мас і спільнот Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, президентка Асоціації політичних психологів України, сертифікована тренерка за програмою «Діти і війна», голова Ради молодих вчених Національної академії педагогічних наук України*

СТАБІЛІЗАЦІЯ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ УЧНІВ І ПОКРАЩЕННЯ КОГНІТИВНИХ ПРОЦЕСІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ

Україна в умовах повномасштабного вторгнення

Освітній процес не відбувається належним чином, попри всі зусилля освітян.

А ще варто не забувати про **постковідні втрати**

- Відсутність друкованих підручників
- Відсутність стійкого зв'язку чи техніки
- Дистанційне навчання

- ✓ Результати Pisa-2018
- ✓ 3 роки різниці в результатах навчання із високим і низьким показниками соціально-економічного статусу
- ✓ 2 роки різниці в результатах учнів із малих сіл і великих міст
- ✓ 1 рік різниці в результатах учнів із читання учнів і учениць

- ✓ Руйнування закладів освіти
- ✓ Повітряні тривоги
- ✓ Відімкнення електроенергії

На індивідуальному рівні навчальні втрати означають втрату можливості всебічного розвитку та розкриття потенціалу

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ:

- зниження річного доходу до **1400 $**
- закриття школи на **5 місяців** може призвести до втрат у навчанні, поточна вартість яких становитиме **10 трильйонів доларів**

НАСЛІДКОМ НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ МОЖЕ БУТИ ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ВВП НА 1,5 % ПРОТЯГОМ РЕШТИ СТОЛІТТЯ

Кожний і кожна з нас може забезпечити надолуження учнями й ученицями недоотриманих компетентностей

РЕЗУЛЬТАТИ БЛІЦ-ОПИТУВАННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРУ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Чи вживали ви впродовж цього навчального року заходів, спрямованих на надолуження учнями пілотного класу того навчального матеріалу, який, можливо, був недостатньо опрацьований у 5-му класі через проблеми, що виникли у зв'язку із повномасштабним вторгненням росії на територію України?

170 відповідей

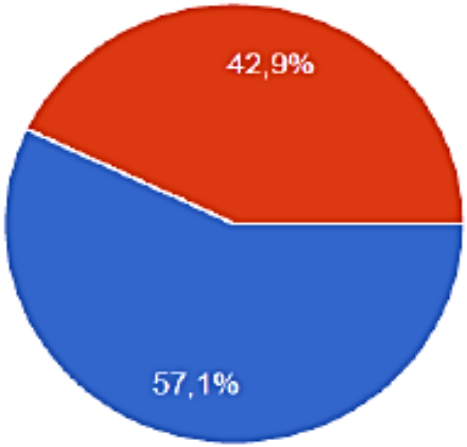

Так

Ні

Як надолужували в 6-х класах (недо)вивчене в 5-х класах

Інструменти подолання освітніх втрат

- принципи подолання втрат
- програми подолання втрат
- міжнародний досвід

ПРИНЦИПИ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ:

- мотивація усіх учасників навчального процесу, директорів шкіл, керівників органів управління освітою
- уніфікація інструментів оцінювання на національному рівні
- трансформація методів і підходів
- синергія

Руслан ШАЛАМОВ – *кандидат біологічних наук, заслужений учитель України, вчитель біології Харківського наукового ліцею «Обдарованість», креативний директор Творчого об'єднання «Соняшник», співавтор Державного стандарту початкової і базової середньої освіти, керівник перевірки природничої частини робіт українського учнівства у міжнародному дослідження PISA*

ЗАХОДИ ЩОДО ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВИКЛИКІВ:

- відновлення та будівництво шкіл на сході країни
- надання психосоціальної підтримки для дітей, які пережили конфлікт
- фінансова підтримка для навчальних закладів, які потребують ремонту та обладнання
- розробка онлайн-ресурсів та інших інноваційних методів навчання для підтримки дітей під час пандемії

Які країни вже долають втрати?

ФІНЛЯНДІЯ

Джерело: www.goodnewsfinland.com

СІНГАПУР

Джерело: ichef.bbci.co.uk

ЕСТОНІЯ

Джерело: www.expatfocus.com

- Інтегрування технологій в освітній процес
- Надання доступу до онлайн контенту
- На 1 місце ставить навчання програмуванню та цифровим навичкам

Джерело: https://estonia.ee

- Рівний доступ до освіти
- Вивчення науково-обґрунтованих методів навчання
- Професіоналізм учителів, які мають високий статус в суспільстві
- Індивідуальна форма навчання
- Акцент на практичних навичках

Джерело: Michal Knitl | Dreamstime

- Висока вимогливість та якість освіти
- Надання підтримки учням з особливими потребами
- Ретельне планування уроків
- Упровадження інноваційних технологій навчання «Перевернутий клас»
- Акцент на математиці й природничих науках, розвитку критичного мислення
- Використання ігрових та практичних підходів

Джерело: https://www.cocotutors.com

ЗА ДАНИМИ PISA-2018, ЛІДЕРАМИ ЗА ЯКІСТЮ ОСВІТИ Й ДОСЯГНЕННЯМИ УЧНІВСТВА Є:

- Фінляндія
- Сінгапур
- Естонія

Що робить Україна в цьому напрямку?

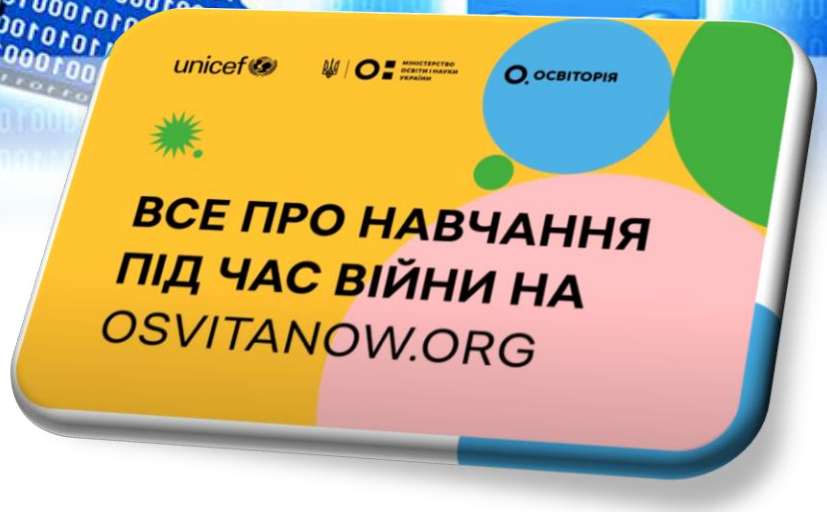

«СПІЛЬНО ДО НАВЧАННЯ» МАЄ ТРИ КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ ПІДТРИМКИ:

- надання інструментів і матеріалів
- створення безпечного освітнього середовища
- зміцнення емоційної стійкості дітей та їхніх сімей

«СПІЛЬНО ДО НАВЧАННЯ»

Швейцарія

«DECIDE: Відбудова» — ініціатива з відновлення шкіл від швейцарсько-українського проєкту DECIDE

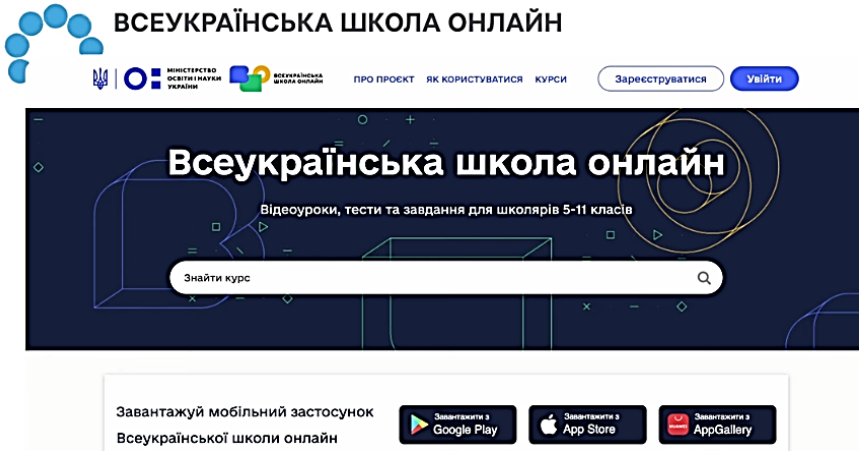

Мобільний застосунок «Вивчаю — не чекаю» створений ГС «Освіторія» спільно з міжнародною організацією War Child Holland за сприяння МОН

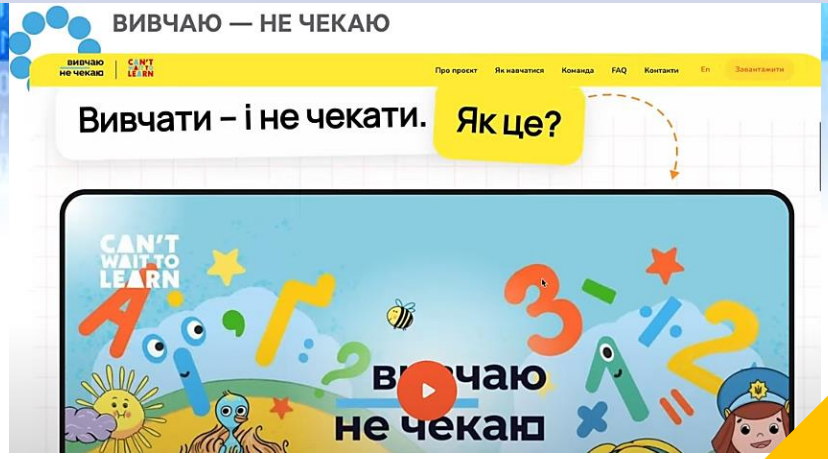

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

САМООЦІНЮВАННЯ ВЗАЄМООЦІНЮВАННЯ

ПРОЄКТИ НА ЗМЕНШЕННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Проєкт «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) розробив по два тести на кожний предмет для вимірювання і корекції освітніх втрат.

Ці тести опубліковані на платформі «Всеукраїнська школа онлайн».

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ МАЄ НА МЕТІ:

- допомогти учням усвідомити способи досягнення кращих результатів навчання
- коригувати освітній процес відповідно до потреб учнівства

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ПОТРІБНО ПЛАНУВАТИ ТАК, ЩОБ:

- використовувати різноманітні стратегії та засоби оцінювання
- вести оцінювання впродовж всього навчального циклу
- надавати можливість кількісно оцінювати важливі навчальні цілі для теми
- залучати учнів та учениць до процесу оцінювання

Проєкти навчання під час канікул / тьюторингу

ГО «Навчай для України»

Проєкт «Освітній суп» http://surl.li/miqvm

Про проєкт. «Освітній Суп» (скорочено від «Освітній
наймасштабніший проєкт з компенсації освітніх втра
реалізує громадська організація «Навчай для Україн
квітня 2022-го року проводить безкоштовні заняття
програмою з метою подолання освітніх втрат та на
підтримку для учнів 5-10 класів. У програму проєкт
та українська мова, також деякі хвилі містять тьют
Історію України.

ГО «Смарт освіта»

Проєкт «Тепер я знаю» http://surl.li/miqtc

Про проєкт. "Тепер я знаю" – безоплатний 5-тижневий онлайн-курс з української мови та математики для школярів від ГО "Смарт освіта" у партнерстві з Educo Foundation. Проєкт орієнтований, насамперед, на дітей, які не мали змоги повноцінно опанувати шкільну програму і мають труднощі з предметом.

Проєкт « Кетч-ап класи» http://surl.li/miqub

Про проєкт. Влітку 2022 ми проводили кетч-ап класи. Кетч-ап класи були орієнтовані на школярів 5-11 класів, які потребували додаткових занять, аби опанувати матеріал з основних предметів та надолужити те, що вони пропустили через війну. Упродовж 5 тижнів діти поглиблювали знання з математики, англійської та української мов, фізики, біології та хімії.

ІНКЛЮЗІЯ в освіті передбачає включення всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей, у загальний освітній процес

ІНКЛЮЗІЯ

- передбачає створення навчального середовища, яке враховує різноманітні потреби учнів та учениць
- може включати адаптацію матеріалів, методів навчання та оцінювання
- може стимулювати навчальний процес для всіх учнів та учениць
- є викликом для системи освіти, оскільки вимагає адаптації навчальних підходів та інфраструктури
- створює можливості для більш справедливої та різноманітної освіти, яка враховує потреби кожної дитини

Використання штучного інтелекту

Упровадження досвіду на регіональному рівні

Як долати…. ? Чи так можливо…?

- другорічництво;
- навчання під час канікул;
- репетиторство за державний кошт;
- створення інтеграційних класів;
- перегляд та адаптація освітніх програм;
- розроблення додаткового контенту з ключових навчальних тем;
- розроблення додаткового якісного освітнього контенту, акцентованого на темах, що потребують надолуження;
- методична підготовка вчителів до роботи з учнями, які мають навчальні втрати;
- посилення шкільної автономії та взаємодії й співпраці вчительства.

НАЙДОСТОВІРНІШЕ ШЛЯХОМ ВИМІРЮВАННЯ

Формати вимірювання освітніх втрат

- періодичність вимірювання
- вимірювання знань чи вимірювання навичок

Олександр КОЗЛЕНКО – *начальник відділу змісту оцінювання навчальних компетентностей УЦОЯО, експерт міжнародної робочої групи експертів PISA 2025 Peripheral Science Expert Group, учасник робочих груп зі створення Державних стандартів основної і профільної школи, Відмінник освіти України*

Протягом літніх канікул успішність знижується до рівня, еквівалентного одному місяцю навчання в школі, і в цьому існують соціальні відмінності

ОДИНИЦІ ВИМІРЮВАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

місяці навчання

стандартне відхилення

відсоток втрат доходів упродовж життя

Масштабні знаннєві іспити

Місцеві / регіональні оцінювання

ОЦІНКА ВИМІРЮВАННЯ

МОНІТОРИНГ/ДІАГНОСТУВАННЯ ЯК ПЕРМАНЕНТНИЙ СКЛАДНИК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Вимірювання освітніх втрат включають:

діагностичне оцінювання

підсумкове оцінювання

рекомендації для кожного з елементів дослідження

Моніторинг в освіті (лат. monitor – той, що нагадує, наглядає, застерігає) –спеціальна система збору, обробки, зберігання і поширення інформації про стан освіти *(Енциклопедія освіти. С. 614)*.

Моніторинг якості освіти – це система послідовних і систематичних заходів, що здійснюються з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти в країні, на окремих територіях, у закладах освіти (інших суб'єктах освітньої діяльності), встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, а також оцінювання ступеня, напряму і причин відхилень від цілей *(ст. 48 Закону України «Про освіту»)*.

Педагогічне діагностування — вид діяльності, мета якої полягає у встановленні і вивченні ознак, що характеризують стан і результати процесу навчання, і що дає змогу на цій основі прогнозувати можливі відхилення, визначати шляхи їх попередження

Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2020

Розроблення інструментів для діагностування освітніх втрат та ефективності роботи з надолуження

Первинне (вхідне) діагностування освітніх втрат	· діагностичні роботи мають охоплювати результати навчання за попередній період · діагностичні роботи мають забезпечувати охоплення всіх груп результатів, визначених у Державному стандарті · діагностичні роботи мають бути зосереджені на «ядерних елементах» · діагностичні роботи мають бути функційними · діагностичні роботи мають бути забезпечені чіткими критеріями й схемами оцінювання	Вторинне діагностування ефективності втручання для надолуження освітніх втрат

03 грудня 2024 року

РЕГІОНАЛЬНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

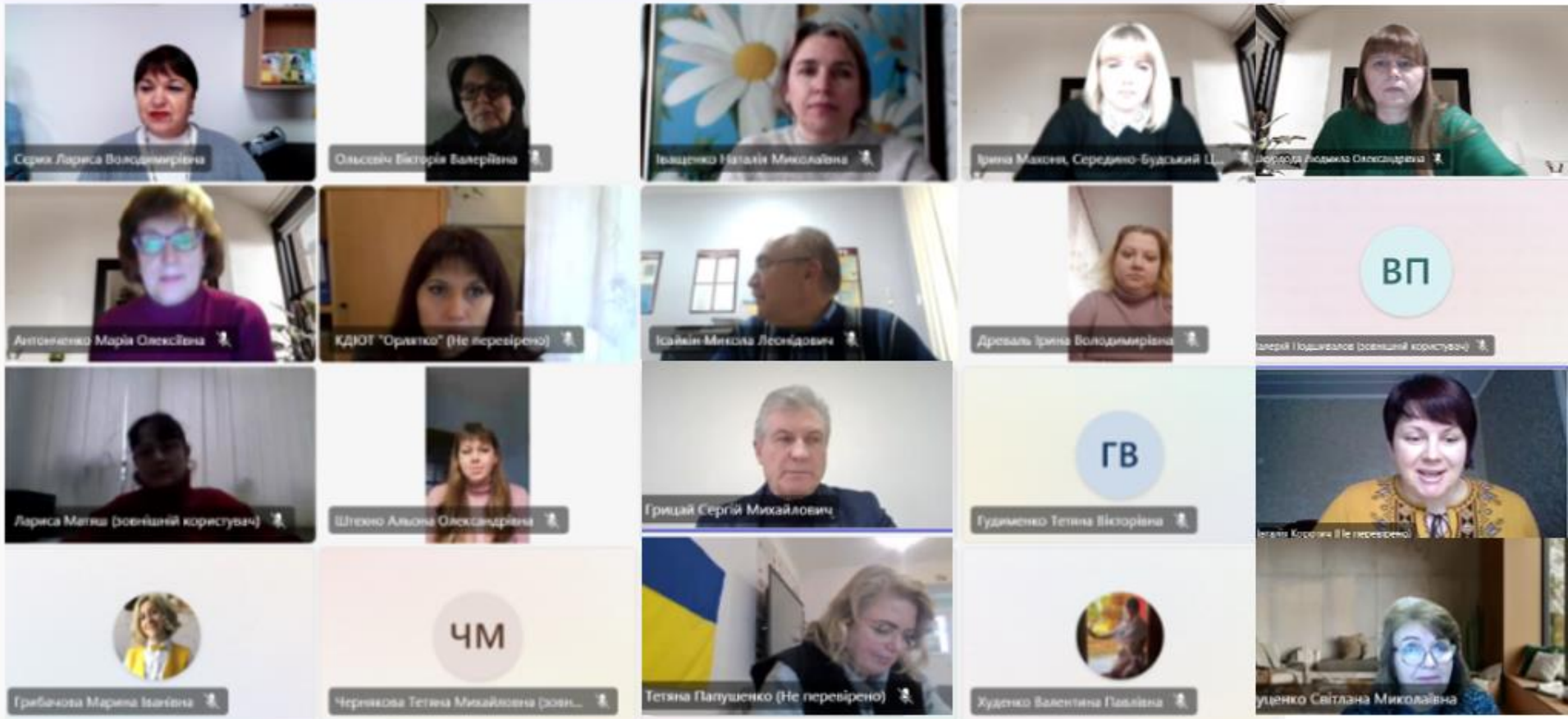

ВИСНОВКИ

- ✓ ОСВІТНІ ВТРАТИ ВНАСЛІДОК ПРОПУСКІВ У ВИМІРЮВАННІ, ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ПОДАЛЬШУ ДОЛЮ УЧНІВСТВА Є ДОВГОТРИВАЛИМ
- ✓ МЕТОДИ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ МАЮТЬ СПИРАТИСЯ НА ПЕРІОДИЧНІ ПЕДАГОГІЧНІ ВИМІРЮВАННЯ
- ✓ МАЄ ВІДБУВАТИСЯ АДАПТАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ І КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНОГО ПЛАНУВАННЯ З МЕТОЮ ВИДІЛЕННЯ ЧАСУ НА РОБОТУ З ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ
- ✓ СИСТЕМНІ МОНІТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОСВІТНІ ВИМІРЮВАННЯ Є ВАЖЛИВИМ ЧИННИКОМ ОЦІНЮВАННЯ Й ПОДАЛЬШОГО ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Дякую за увагу!